

Den norske tannlegeforenings Tidende

128. ÅRGANG – 2018

side 1–996

Ansvarlig redaktør: Ellen Beate Dyvi

Tidende utgis på papir, i app og på internett i fulltekst med fritekstsøk: www.tannlegetidende.no

LEDER

Godt nytt ord.....	5
Jeg også.....	77
Retten til å bli glemt.....	177
Hva er en tankesmie?.....	249
Plast for tannleger.....	325
God sommer.....	411
En ny høst.....	505
Si det du mener.....	569
Pris på fagstoffet.....	681
Etisk alvor.....	761
Kjønnskvolter, eller?.....	881

PRESIDENTEN HAR ORDET

Ny hovedstyreperiode – nye muligheter!.....	7
Tannlegene og folketrygden.....	79
Det handler om å oppføre seg ordentlig mot hverandre.....	179
Nye regler for personvern – også i tannlegepraksis.....	251
Ny utvikling rundt flytting av DOT og prøveordning.....	327
Sommer og prioriteringer!.....	415
Nå skal vi revidere vedtektene – og ruste organisasjonen for fremtidens utfordringer.....	507
Faglige innspill må tas på alvor!.....	571
Prisopplysning og kostnadsnivå.....	683
Refleksjoner rundt NTFs landsmøte.....	763
2018 – et år med stor oppmerksomhet rundt tannhelse!.....	883

NORDISK TEMA: ANTIBIOTIKA

Nordiska temanummer om antibiotika.....	885
<i>Engberg J, Larsen T, Edlund C.</i> Antibiotika – basal farmakologi.....	892
<i>Lund B, Hultin M, Larsen T.</i> Antibiotikaproylax – forskrivning som kræver kunnskap och eftertanke.....	916
<i>Lund B, Klinge B, Larsson T, Olsvik Ø, Välimaa H.</i> Antibiotikaresistens – globalt, lokalt, idag och imorgon.....	886
<i>Olsvik Ø, Lund BK.</i> Tannmedisinsk turisme – konsekvenser for folkehelsen?.....	900
<i>Välimaa H, Fröding I, Lau EF.</i> Oral microbiology in the microbiome era – when, how and why to perform microbiological diagnostics.....	908

VITENSKAPELIGE ARTIKLER

<i>Alsamaria TB, Jalili S, Bjørnland T.</i> Oral implantatbehandling er en vellykket behandling med få komplikasjoner. Overlevelseshets- og suksessrate for implantater i perioden 2010–2013 ved Avdeling for oral kirurgi og oral medisin, Universitetet i Oslo.....	684
<i>Bardakci AG, Haydari M, Koldsland OC, Aass AM, Sandvik L, Preus HR.</i> Sammenligning av effekten av 0,06 %, 0,12 % og 0,2 % klorheksidin på plakk, blødning og bivirkninger i en eksperimentell gingivittmodell. En dobbeltblind, randomisert klinisk studie.....	584
<i>Björkvik J, Henriquez D.</i> Tannhelse og psykisk lidning. Tannverk i tillegg?.....	260
<i>Brusevold IJ, Bie TMG, Baumgartner CS, Das R, Espelid I.</i> Molar-incisiv misdannelse – beskrivelse og diagnostisk protokoll.....	508
<i>Diep MT, Sødal ATT, Skudutyte-Rysstad R, Hove LH.</i> Rutiner for oral helse på sykehjem: En undersøkelse blant sykehjemsledere.....	694
<i>Eriksen I, Kuzmiszyn TC, Kerosuo E, Doméjean S, Finet M, Holmgren C, Maltz M, Schwendicke F, Stangvaltaite L.</i> Norske tannlegers holdninger og metoder i behandling av dype karieslesjoner.....	80
<i>Espelid I, Simonsen KA, Skaare AB, Willumsen T, Straand J, Gjelstad S, Klock KS, Berggreen E, Rørtveit G.</i> Forskningsnettverk med leger og tannleger. Et pilotprosjekt med datauttrekk fra elektronisk pasientjournal.....	8
<i>Gramstad I, Thoresen T, Lygre H.</i> Autotransplantasjon. En spørreundersøkelse blant norske spesialister i kjeveortopedi og oral kirurgi og oral medisin.....	764
<i>Haug DA, Kjeseth I, Lægreid T, Øilo M.</i> Virtuelle virkelighetssimulatorer som pedagogisk hjelpemiddel i odontologisk utdanning.....	252
<i>Jacobsen N.</i> Er tannleger beskyttet mot demens?.....	514
<i>Koldsland OC, Aass AM, Grijibovski AM, Preus HR.</i> Klinisk effekt av et kommersielt munnskyllemiddel på plakk og gingivitt. En parallell, «split-mouth», dobbelt-blind, randomisert, placebokontrollert klinisk studie med Listerine Professional Gum Therapy®.....	188

<i>Larsen T, Samuelsen JT, Johansen JD.</i> Kemiske stoffers skadevirkninger på tandklinikker. En oversigtsartikel.....	90
<i>Larsen OI, Alvestad TG, Dalbak ETG, Bunæs DF, Leknes KN.</i> Gingivale retraksjoner. Et kritisk blikk på klassifikasjonssystemer	328
<i>Loomans B, Opdam N, Attin T, Bartlett D, Edelhoff D, Frankenberger R, Benic G, Ramseyer S, Wetselaar P, Sterenborg B, Hickel R, Pallesen U, Mehta S, Banerji S, Lussi A, Wilson N.</i> Alvorligt tandslid: Europæisk konsensus omkring guidelines for behandling.....	572
<i>Norton IKR, Valør LO, Møller EL, Lien OB, Dahl JE.</i> Peroksidfrie tannblekemidler	772
<i>Røslund A, Eikås FE, Leknes KN, Åstrøm AN, Lie SA, Bunæs DF.</i> Snusbruk blant 10.-klassinger. Forekomst og oppfatning av egen helse..	180
<i>Skaare AB, Simonsen KA, Espelid I, Straand J, Gjelstad S, Klock KS, Berggreen E, Rørtveit G, Willumsen T.</i> Medikamentelt utløst munntørrhet hos to pasientgrupper: Et pilotprosjekt blant leger og tannleger basert på data fra elektroniske pasientjournaler og spørreskjema	16
<i>Stein L, Tillberg A, Byrkjeflot LI, Skudutyte-Rysstad R, Widström E.</i> Forebyggende tiltak i Den offentlige tannhelsetjenesten: Samsvarer rutinene på klinikken med kunnskapsbasert praksis?	702
<i>Søndergaard M, Nørholt SE.</i> Retinerte maksillære permanente hjørnetænder – interseptiv og kirurgisk behandling.....	790
<i>Søndergaard M, Nørholt SE.</i> Retinerte maksillære permanente hjørnetænder – ætiologi og diagnostik. En oversigtsartikel	780
<i>Thrane PS, Thrane AS.</i> Nye forskningsmetoder på levende dyr gir uante muligheter	338
<i>Valen H, Bruzell EM, Scheie AA.</i> Kontrol og bekjempelse af dental biofilm	592

KASUISTIKKER

<i>Haugbo HO, Rydning L, Torper J.</i> Tilrettelagt tannhelsetilbud: Erfaringer med tverrfaglig behandling av pasient med sammensatt odontologisk og psykologisk problematikk	98
<i>Opsahl UL, Johansson A, Berge M, Opsahl P, Lehmann S.</i> Akustisk pharyngometri for bedre resultat av behandling med søvnapnéskinner	264
<i>Khan S, Bergman A.</i> Estetisk og funksjonell tilrettelegging av implantatsete med kjeveortopedisk ekstrusjon.....	268

NYTT FRA NIOM

<i>Wellendorf H, Staxrud F.</i> Hvor god er du til å bestemme farge på restaureringene dine?.....	924
---	-----

FRA BIVIRKNINGSGRUPPEN

Bivirkningsregistrering: Noen resultater fra bivirkningsrapportene.....	275
---	-----

AKTUELT FAG

Vil finne ut hvordan det går med tannimplantater.....	30
<i>Haug SR.</i> Biomarkører i spytt for stress og inflammasjon hos pasienter med akutt tannsmerte	928
<i>Johannessen AC.</i> Ny utgave av WHO's klassifikasjon av svulster i hode-hals-regionen: Keratocystisk odontogen tumor (parakeratiserende keratocyste) er igjen klassifisert som en odontogen cyste	929
<i>Johansson A, Bjorvatn B, Saxegaard E, Gjerde K, Berge ME, Lehmann S, Opsahl UL.</i> Stor interesse for odontologisk søvnmedisin og søvnapné i Norge.....	202
<i>Laugisch O, Johnen A, Maldonado A, Ehmke B, Walter B, Olsen I, Potempa J, Sculean A, Duning T, Eick S:</i> Periodontalte bakterier kan nå hjernen og gi lokal immunreaksjon	930
<i>Olsen I.</i> Sammenheng mellom periopatogener og pankreaskreft	110
<i>Olsen I.</i> Organisering av supragingivalt plakk på mikrometernivå.....	206

DOKTORGRADER

Mohamed Ibrahim: Hvordan nanopartikler påvirker celler og vev i munnen.....	28
Agneta Hasselkvist: Syreskader på tenner blant svenske barn og ungdommer	113
Sunita Sharma: Overføring av gener for vekstfaktorer for beinregenerasjon	524
Ahmad Rashad Elsebahy: Cellulose, stamceller og #D-printing danner nytt kroppsvev	526
Hong Huynh Thorlakson: Expression of CEA-CAMs in human gingiva and effects of lysophosphatidic acid on human oral keratinocytes	602
Gabriela Salvadori da Silva: Natural transformation and the study of molecular grounds of streptococcal quorum sensing systems.....	710
Elisabeth Schilbred Eriksen: Kirurgisk behandling av underbitt.....	936
Ragnar Bjerling: Stabilitet av bittforhold og fortannstilling, og betydningen av retainere på lang sikt.....	937

KRONIKKER

Sigbjørn Løes: Tannlege: Yrkesstolthet eller mindreverdighetskompleks? Hvem er vi? Hvor går vi?.....	348
Carl Christian Blich: Pengegaloppen: Prioritering av tannhelse i statsbudsjettene.....	528

Lasse A. Skoglund og Ellen C. Vigen: Legemidler, odontologisk praksis og lovverket – tid for en endring!	605
Ellen Berggreen: Tannhelse og utvikling.....	611
Nils Roar Gjerdet: Hva kan vi stole på?.....	714
Hilde Nordgarden: Erfaringer etter 25 års arbeid med munnhelse hos mennesker med funksjonshemming og kronisk sykdom.....	938

AKTUELT

Regelverk og takster vedrørende stønad til dekning av utgifter til tannbehandling for 2018: Det gule heftet 2018.....	32
Samarbeid mellom Universitetet i Oslo og Forsvarets sanitet: Akuttmedisin og rettsodontologi	35
Speilkomité for Standard Norge: Vil gjerne høre fra tannleger	36
Harmonisk representantskapsmøte	38
SV ønsker høykostnadsbeskyttelse	116
Vestlandsmøtet 2018: Solid fagprogram.....	120
Slanket bort tannhelseseksjonen	210
Seier for sårbar pasientgruppe.....	214
Tankesmie for fremtidens tannhelsetjeneste	282
Ny smittevernveileder på trappene	284
NTFs tariffkonferanse 2018: Pensjon – en viktig del av lønnen	289
Første prioriteringsutvalg i primærhelsetjenesten	351
NTFs forum for tillitsvalgte: Mest om organiser- ing og finansiering av fremtidens tannhelse- tjeneste	354
Midt-Norgemøtet, Trondheim, 19.–20. april 2018: Splitter pine.....	358
Helselovgivningen går foran GDPR	532
Terapihund for redde pasienter	534
Samfunnsodontologisk forum, Loen i Sogn og fjordane, 5.-6. juni 2018: Mest og best om de eldste og de yngste	538
Holmenkollsymposiet 2018: Estetikk, kvalitet og etikk.....	542
Oslo setter agendaen for Europas tannhelse- utdanninger	544
Lukt og smak viktigere enn du tror.....	614
Arendalsuka 2018: Tannhelse på dagsorden.....	618
Tannlegeforeningen i The Lancet	620
Kuriøse annonser fra de gode gamle dager: Best og billigst, ingen humbug!	623
Nye nasjonale anbefalinger for smittevern	716
E-helse – en situasjonsrapport: En milepæl for e-resepten	720
Forskningsdagene på Litteraturhuset i Oslo, 25. september 2018: Barndommens munn- helse former oss som voksne.....	724
Næringspolitisk forum, 20.–21. september 2018: Mest om GDPR og NTFs tilbud til privatpraktiserende tannleger	726
Tar grep etter oppslag om fryktkultur	940

Vurderer endringer i praksis ved opptak til tannlegestudiet: Skjeler til medisin	940
TAKO-senteret 25 år.....	944

KOMMENTAR OG DEBATT

Kommentar til kasuistikken: «Kan okklusal over- belastning føre til tap av osseointegrasjon etter vellykket implantatinnsetting?» (Harald Gjengedal).....	125
Svar til førsteamanuensis Harald Gjengedals kommentar til kasuistikken: «Kan okklusal overbelastning føre til tap av osseointegrasjon etter vellykket implantatinnsetting?» (Eivind Strøm, Knut N. Leknes)	126
Bedre ordninger for gruppe C og D (Stein Tessem)	127
Ny kommentar etter kasuistikken: «Kan okklusal overbelastning føre til tap av osseointegrasjon etter vellykket implantatinnsetting?» (Harald Gjengedal)	219
Svar til Harald Gjengedals siste kommentar til kasuistikken: Kan okklusal overbelastning føre til tap av osseointegrasjon etter vellykket implantatinnsetting?» (Eivind Strøm og Knut N. Leknes)	220
Siste kommentar til Strøm og Leknes sin kasui- stikk i Tidende nr. 11, 2017: «Kan okklusal overbelastning føre til tap av osseointegrasjon etter vellykket implantatinnsetting?» (Harald Gjengedal)	293
Addendum til Gjengedals siste kommentar til vår kasuistikk i Tidende nr. 11, 2017: «Kan okklusal overbelastning føre til tap av osse- integrasjon etter vellykket implantatinnsetting?» (Eivind Strøm og Knut N. Leknes)	294
Kommentar til «Økonomisk stønad fra NAV til Tannbehandling» (Styret i Aust-Agder tann- legeforening)	363
Svar til Aust-Agder Tannlegeforening: Øko- nomisk stønad fra NAV til tannbehandling (Camilla Hansen Steinum, president i NTF)	365
Tannløs og lovløs (Gunhild Vesterhus Strand)	546
Kommentar til «Tannløs og lovløs» (Henrik Schmidt)	547
Kommentar til artikkelen: Oral implantat- behandling er en vellykket behandling med få komplikasjoner (Stein Atle Lie).....	950
Svar til Stein Atle Lie: Oral implantat- behandling er en vellykket behandling med få komplikasjoner (Tore Bjørnland, Toni Alsamaria og Sara Jalili)	951

ARBEIDSLIV OG PRAKSISDRIFT

Sykepenges og arbeidsgiverperioden	46
Spør advokaten: Kan arbeidsgiver bestride en sykemelding?.....	48
Økonomisk stønad fra NAV til tannbehandling... 131	

Spør advokaten: Opplysning om pasientens folkeregistrerte adresse etter ny lov	134
Svindelforsøk mot bedrifter og organisasjoner	223
Spør advokaten: Hvordan beregne sekretærens lønn?	226
Forlengelse av leieavtale i næringsforhold – en rett du har?	299
Spør advokaten: Feriefastsettelse	290
Lønnsoppgjøret 2018 og TBSK	366
Spør advokaten: Ammefri	367
Om Sykehjelpsordningen for tannleger	549
Spør advokaten: Tannlegenes spørsmål om GDPR	553
Varslingsplikt når det er fare for pasient-sikkerheten	629
Spør advokaten: Spørsmål om lønnsoppgjøret 2018	632
Individuell pensjonssparing – noe for deg?	734
Spør advokaten: Hvem er behandlingsansvarlig og hvem er databehandler?	736
Odontologistudenters og nyutdannede tannlegers muligheter til å jobbe som helsepersonell	855
Spør advokaten: Oppbevaring av regnskapspapirer	856
Offentlige anskaffelser – når det offentlige kjøper helsetjenester	952
Spør advokaten: Hva er forskjellen på forlengelse av leieavtale på «samme» vs. «markedsmessige» vilkår?	954

SNACK OM ETIKK

Etter NTFs landsmøte	51
Tanker om tilsyn og tilbud	137
Pasient eller kunde?	229
Tannhelsesektoren endrer seg: Nye oppgaver for Etisk råd	305
Presentasjon av Etisk råd 2018–2020	371
Pasientens økonomiske rettigheter	554
Etikk på NTFs landsmøte	635
Prisopplysningsplikt	741
Retten til å nekte å behandle pasient	859

Etter landsmøtet	959
NTFs LANDSMØTE 2018	805–853

TIDENDES SOMMERHEFTE

Fugl opp ned.	409
Mitt liv som hundefører	418
Vitenskapelig artikkel: Tannsten, en dental tidskapsel?	422
Villa Grande, en oase i den forbudte by	428
En artist med finbor	430
Ta Fantaskiene fatt!	432
Tannlege og søndagskunstner	434
Professor emeritus Ingar Olsen: – Jeg er glad i utfordringer	436
Et langt liv i litteraturen	440
Mye å se og oppleve: Medisinsk-odontologisk historieferie i Bergen	444
Johnny B. (Goode): Tannlege på Madeira	450
Tannhelse Uten Grenser	452
Utdrag fra romanen Dyvekes grav	456
Gress og vann	459
Store Klaus og lille Klaus. En fortelling fra Danmark	462
Kveldsstemming på Namsen	466
Litla Geysir. En fortelling fra Island	470
Hva skal du lese?	474
Havørn tar fisk	479
Deponere	480
Smørblomst à la Petzval	484
Solnedgang på Otterøya	490
Sensommerkveld på Otterøya	495

MINNEORD

Ivar Espelid	56, 57, 144
Ragnar Nielsen	647

BOKNYTT

490, 748, 868, 968

NYE BØKER

381, 649